

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

727

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • ראה תשפ"ה

שו"ת הדרכה והכנה לישיבה גדולה

עם תלמידי ורבני ישיבת דרכי שלמה קרלין, אב תשע"ד.

שאלה: איך בחור משיבה קטנה צריך להתכונן לקראת ישיבה גדולה?

רבינו: להיות רגוע, לא לפחד.

שאלה: אבל הוא לחוץ, הוא לא יודע מה יהיה...

רבינו: יהיה טוב מאד, טוב מאד.

שאלה: יש לכל הבחורים ברכה שיהיה טוב מאד...

רבינו: זה בלי ברכה, כך זה בדרך הטבע, הפחד עושה את הקשיים, ואם לא מפחדים אין קשיים.

שאלה: אבל בחור נמצא בישיבה קטנה עם כמה עשרות בחורים, וכשמגיע לישיבה גדולה זה מקום גדול עם מאות לומדים...

רבינו: אדרבה, הוא אחד מהם, הוא נהיה יותר חשוב...

~ ~ ~

שאלה: מה היא דרך הלימוד הנכונה שבחור בשיעור א' בישיבה גדולה צריך ללמוד. יש כאלה שלומדים המון מפרשים, ובישיבה קטנה היו גלילים רק רשב"א ותוספות...

רבינו: העיקר ללמוד גמרא רש"י ותוספות, ולחזור הרבה.

שאלה: אם כן שלא יתייחס לשיעור?

רבינו: זו ההכנה לשיעור, כשילמד כך הוא יבין את השיעור, וצריך גם לחזור על השיעור, זה לעיכובא, לחזור על השיעור וגם על הגמרא רש"י ותוספות, מה שיותר חזרות! ורק צריך שיהיה בצורה מעניינת, לא בצורה שמשעממת, כי אם זה משעמם זה בעיה.

שאלה: בחור מגיע מהישיבה קטנה ונכנס לישיבה גדולה, ויש סדר הכנה שלוש שעות מתשע עד שתיים עשרה, השיעור מתחיל רק בשתיים עשרה, ויש שלוש שעות, כמה זמן הוא יכול להכין...?

רבינו: אם קשה לו הוא יכול לקחת שתי חברות, כמו בישיבה קטנה. ואפשר גם להתקדם הלאה, להכין לשיעור של היום ולהכין גם הלאה בשביל מחר, כמה שאפשר להספיק.

שאלה: בחור שכבר הכין את הגמרא של היום ומחר ומחרתיים, מה יעשה בימים הבאים?

רבינו: שיחזור! כל חזרה מוסיפה הבנה, החזרה מועילה לא רק לתפוס את החשבון, אלא גם להבין יותר בבהירות. אבל חזרה לא באותו היום, אלא ביום אחר. לחזור למחרת.

שאלה: בחור בשיעור א' לא צריך להכין ראשונים לפני השיעור?

רבינו: לא. בדרך כלל זה מבלבל. אם רוצים אפשר לראות את המהרש"א, ואם זה קשה אפשר מהר"ם.

שאלה: ולחזור על השיעור?

רבינו: זה הכרחי, לחזור בו ביום. [בשונה מחזרת הגמרא, חזרת השיעור צריכה להיות בו ביום, סמוך לשמיעת השיעור].

שאלה: האם טוב לכתוב את השיעורים?

רבינו: כל אחד איך שהוא מרגיש. בדרך כלל זה טוב. אמנם בזמן השיעור עצמו לא כל אחד יכול, ולפעמים זה מפריע לריכוז, אבל אפשר אחרי השיעור, לשמוע מהקלטות, ויש כיום נגנים...

~ ~ ~

שאלה: בענין התפילה בישיבה, יש בחורים שטוענים שיותר טוב ללמוד עד שתיים בלילה ולא לבוא לתפילה, העיקר ללמוד בלילה.

רבינו: זה לא נכון. תפילה בישיבה, במקום רינה שם תהא תפילה, במקום שלומדים שם מתפללים, זה המקום המסוגל לתפילה, וכך בדוק ומנוסה, שמי שמתפלל בישיבה מצליח יותר. מדוע זה כך? אין צורך בהסברים, אבל ידוע שכך המציאות.

שאלה: ועצם הענין האם נכון ללמוד עד שתיים בלילה על חשבון מחר?

רבינו: לא, זה היצר הרע.

שאלה: ומתי בחור צריך ללכת לישון באופן נורמאלי בישיבה?

רבינו: כל אחד לפי כוחו, החפץ חיים אמר בין שבע לשמונה שעות, ברמב"ם כתוב (הלכות דעות ד, ד) שיש שצריכים לישון שמונה שעות, והסימן לזה ממה שכתוב (איוב ג, יב) ישנתי 'אז' ינוח לי.

שאלה: ומה לגבי שינה בצהריים?

רבינו: זה תלוי, מי שלא צריך אין צורך, ומי שצריך – צריך, כל אחד לפי כוחו כמה זמן, אם חצי שעה, או רבע שעה, או עשר דקות, ואפשר גם לנוח על הסטנדר קצת...

שאלה: האם עדיף לאגור כוח בשבת לכל השבוע, או שגם בשבת צריך ללמוד רצוף? כוונתנו לשאול, האם כדאי לתפוס יום אחד לישון טוב בשביל כל השבוע?

רבינו: ישנים כל יום קצת, שלא יתאמצו, שלא יגיעו לידי צורך...

~ ~ ~

שאלה: כמה מוסר צריך ללמוד? בכל יום חצי שעה?

רבינו: כן, בודאי, זה תענוג!

שאלה: באיזה ספר?

רבינו: מה שמעניין. מה שמשעמם לא משפיע.

שאלה: אבל יש בחורים שקוראים כל מיני ספרי סיפורים בסדר מוסר כי זה מה שמעניין...

רבינו: לא, זה היצר הרע מפתה.

שאלה: למשל באלול, בחור שמגיע באלול לישיבה גדולה, איזה ספר מוסר להתחיל ללמוד?

רבינו: יש ארבעה ספרי מוסר, שערי תשובה, חובות הלבבות, מסילת ישרים וארחות צדיקים. הספר הכי קל זה ארחות צדיקים, אבל גם חובות הלבבות, יש תרגום 'לב טוב' זה מאד מעניין, וגם שערי תשובה ומסילת ישרים, כל אחד מה שמושך אותו, ללמוד ולהמשיך הלאה, וכשגומרים את הספר להתחיל עוד פעם מההתחלה.

שאלה: יש שרוצים ללמוד ספרים אחרים, כגון בנין עולם...

רבינו: זה באמת ספר מצוין, אבל לא בסדר מוסר, זה מספיק פעם בשבוע, או דקה אחת ביום, ללמוד דקה ביום בנין עולם לחיזוק.

~ ~ ~

שאלה: הבחורים לפעמים מפחדים בגלל שינוי המעמד, כי בישיבה קטנה הם היו המבוגרים 'החשובים' בישיבה, ועכשיו פתאום הם הצעירים, איך מתגברים על הפחד מהשינוי הזה?

רבינו: זה יצר הרע, יש גמרא (סנהדרין יד, א) אמר רבי אלעזר הוי קבל וקיים, תסתיר את עצמך שאף אחד לא יידע ממך, ואז תהיה קיים ותצליח ותאריך ימים, מי שלא מפורסם ולא בולט – מצליח יותר, הפרסום גם יכול לגרום עין הרע, ובלי פרסום אין עין הרע, מה שפחות להיות בולט זה סגולה להצלחה.

שאלה: ולא יהיה לו יותר קשה למצוא חברות?

רבינו: מה פתאום, חברות זה מן השמים, ומי שלומד יש לו חברותא, זה בדוק ומנוסה, לא צריך לחפש הרבה, רק שישב וילמד, שכולם יראו שהוא לומד, שלא יתבייש לשבת בבית המדרש ללמוד גם בלי חברותא, ומידי יבואו המון הצעות, זה בדוק ומנוסה.

שאלה: אומרים שבחור שאין לו 'מרפקים' לא יכול להתקדם...

רבינו: זה לא נכון, זה טעות, מי שיותר עדין כולם אוהבים אותו, והוא אוהב על כולם, איזהו מכובד המכבד את הבריות (אבות ד, א), מי שמכבד אחרים הוא המכובד!

~ ~ ~

שאלה: בימים כל כך קשים של צרות ומלחמה, בחורים שואלים מה צריך לעשות, ומה התפקיד של בחור בימים האלו?

רבינו: זיכוי הרבים בתורה, מי שיושב ולומד מזכה את כולם, התורה שהוא לומד מגינה על כל הציבור. וצריך גם להתפלל, יש תפילות, אבל גם תורה מועילה לזכות, כידוע שאם לומדים לזכות מישו זה כמו תפילה. ללמוד לזכות הציבור, לזכות מי שזקוק לישועה.

~ ~ ~

שאלה: בחורים שואלים איך לנהוג בבין הזמנים, מצד אחד רוצים לנוח ומצד שני רוצים ללמוד.

רבינו: כל אחד לפי מה שמרגיש כמה שצריך מנוחה. וצריך שיהיו זמנים קבועים מתי ללמוד, ומסכת קבועה מה ללמוד, ומקום קבוע היכן ללמוד, לקבוע הכל לפני בין הזמנים.

~ ~ ~

שאלה: בחור בישיבה גדולה צריך ללמוד הלכה?

רבינו: בודאי.

שאלה: וכמה זמן להקדיש לזה?

רבינו: כל אחד לפי מה שמעניין אותו, מי שזה מעניין אותו אפשר אפילו חצי שעה.

~ ~ ~

שאלה: האם כדאי ללמוד עם אותו חברותא במשך כל היום?

רבינו: תלוי לפי מה שמרגישים, אם מרגישים טוב למה לא.

ובדרך כלל בחברותות אין צורך להחליף לזמן הבא, אפשר להמשיך הרבה שנים עם אותו החברותא, וכך יותר טוב.

שאלה: בחור שקבע חברותא עם בחור אחר בלי להכיר, וכשהתחילו ללמוד ראה שאינם מתאימים, מה יעשה?

רבינו: אכן זו בעיה וצריכים למצוא לכל אחד מהם חברותא אחרת, המשגיח או ראש הישיבה צריכים לסדר את זה.

~ ~ ~

שאלה: בישיבה קטנה שומעים שיעור בקיאות כשעתיים ואחר כך חוזרים על השיעור, וכשבאים לישיבה גדולה פתאום נמצאים לבד ואין שיעורים בבקיאות ולומדים סדר בקיאות כמעט ארבע שעות, ויש כאלה שזה קשה להם, האם יכולים לעשות איזה הפסקה באמצע?

רבינו: לא. אם לומדים בצורה פשוטה אז הלימוד מעניין ולא משעמם, והדרך היא ללמוד ביום הראשון גמרא עם רש"י כמה שמספיקים, ולמחרת לחזור על הגמרא עם הרש"י, ואחר כך ביום השלישי לחזור כבר עם התוספות, וביום רביעי שוב לחזור עוד פעם עם התוספות, ובצורה כזו הלימוד מעניין ולא קשה.

שאלה: וכשלומדים בצורה כזו יכולים לגדול בתורה?

רבינו: רק כך!

שאלה: האם חייבים לעמוד בהספק מסוים בבקיאות? לפעמים בחור מתאמץ ולא מספיק כמו שהוא רוצה...

רבינו: כל אחד לפי כוחו.

~ ~ ~

שאלה: מה סדר הלימוד הנכון ליום ששי ושבת, האם לחזור על הלימוד, או ללמוד הלאה, או שילמדו ספר אחר כגון 'קצות'?

רבינו: יש כאלה שקשה להם ללמוד קצות, אפשר ללמוד פרק אחר, לגמור את המסכת, או מסכת אחרת.

שאלה: ומה עדיף למעשה?

רבינו: כל אחד מה שמושב אותו.

שאלה: כלומר מה שיותר קל זה יותר טוב?

רבינו: כן, נכון.

שאלה: והאם זה לא חיסרון בעמל התורה?

רבינו: עמל נקרא לנצל את הזמן, שהזמן מנוצל בלי בטלה. עמל לשון התעמלות, וכמו בהתעמלות הגוף צריך להיות לפי הכוחות.

שאלה: האם בשישי ושבת עדיף לחזור על המסכת הנלמדת בישיבה או ללמוד עוד מסכת?

רבינו: מה שיותר מרתק ומעניין.

~ ~ ~

שאלה: בחורים שואלים כמה לנסוע הביתה לשבתות, האם בכל פעם לפי מה שרוצים מהבית?

רבינו: לפי הענין כל אחד מה שהוא זקוק, יכול להיות געגועים, אבל במשך הזמן מתרגלים וזה עובר.

שאלה: בעבר היה הנהגה באלול שלא חוזרים הביתה עד מוצאי יום כיפור, האם ראוי לעשות כן למי שיש לו כוח לעמוד בזה?

רבינו: אם הוא ירגיש טוב.

~ ~ ~

שאלה: בחור מתקשה שלא מצליח לקלוט את הגמרא לבד, האם יכול להיעזר בגמרות 'שוטנשטיין'?

רבינו: אין ברירה, אין לו ברירה.

שאלה: והאם זה לא חיסרון בעמל התורה?

רבינו: ומה יעשה, הוא יישאר עם 'עמל' בלי תורה... כמובן זה לא לכתחילה, ולא בסדרי הישיבה, אבל בין הסדרים אפשר.

~ ~ ~

שאלה: באיזה שלב צריכים להתחיל ללמוד ראשונים?

רבינו: מה הכוונה 'ללמוד ראשונים', וכי התוספות אינם ראשונים? תוספות זה הראשון הכי טוב, אדרבה הראשונים מחשיבים את התוספות ונבהלים מדבריהם, תוספות זה הראשון הכי טוב, והראשונים אינם רמה יותר גבוהה מהתוספות.

שאלה: אבל לפעמים בחור מרגיש יותר נעים כשהוא 'יודע רשב"א'...

רבינו: זה כבר גאוה ויצר הרע...

שאלה: האם גם לפני ששים שנה למדו כך בישיבה, גמרא עם רש"י ותוספות בלי ראשונים?

רבינו: כך אני למדתי, היה רק כך אחד של רשב"א בישיבה...

[ובשיחה בישיבה בחודש שבט תשע"ב הוסיף רבינו: כשחוזרים פעם רביעית, שהסוגיא כבר ברורה, אפשר ללמוד גם "אחד מהראשונים", וכגון הרא"ש הוא חזרה קלה מאד על עיקרי הגמרא רש"י ותוספות, והנימוקי יוסף מוסיף יותר וכולל בדבריו מהרבה ראשונים, וכן הר"ן על הרי"ף במסכתות שאין נימוקי יוסף].

~ ~ ~

שאלה: האם יש ענין לסיים מסכתות?

רבינו: כן, מסכת שלמה זה משהו אחר, זה משפיע.

~ ~ ~

שאלה: בחור שמסיים ישיבה קטנה והולך לישיבה גדולה, מה השאיפה שהוא צריך לשאוף ומה המטרה שאליה צריך לחתור להגיע?

רבינו: לעסוק בתורה! כפי שמברכים בברכות התורה 'וציוונו לעסוק בדברי תורה והערב נא', לעסוק בתורה עם ערבות.

שאלה: וכיצד מגיעים לזה?

רבינו: כשלומדים – מגיעים, כשלומדים בצורה נכונה אזי ממילא דברי תורה מתוקים מדבש.

~ ~ ~

שאלה: האם כדאי שהחורים יבואו לבקר את הבנים שלהם בישיבה גדולה, או שלפעמים זה יכול להכביד על הבן?

רבינו: זה תלוי כל אחד ואחד לפי טבעו.

~ ~ ~

שאלה: הבחורים רוצים לשמוע דברי חיזוק...

רבינו: הרי הם רוצים ללמוד, אם כן הם כבר מחזקים, בעזרת השם שיצליחו בתורה בהצלחה רבה!

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת
ר' יהודה בן ר' יהושע פרידמן ז"ל
נלב"ע ערב ר"ח אלול תשמ"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית אמה של מלכות
מרת חנה בת נעמה ויקטוריה ע"ה
אשת חבר להגה"צ רבי משה מלכה זצ"ל
נלב"ע ש"ק ד' אלול תשע"ג - תנצב"ה